

Dr. Franjo Tuđman, odlučan i mudar, nije dopustio da se Hrvatsku zaustavi u njezinu demokratskom razvoju i putu ka neovisnosti

Hrvatska demokratska zajednica je obilježila 28. veljače, održavanje znamenite tribine u Društvu hrvatskih književnika – inicijativnog skupa za osnivanje HDZ-a, na kojoj je dr. Franjo Tuđman predstavio svrhu i smisao osnivanja stranke, njezine programske osnove, paralelno s demokratskim promjenama u hrvatskom društvu.

Od živih govornika povijesnoga skupa 28. veljače 1989. bili su nazočni Vladimir Šeks i Stjepan Šešelj, dok su izočni bili Hrvoje Hitrec, Ivan Gabelica i Neven Jurica.

Tridesetu obljetnicu nazočnošću i govorom, uz ostale članove stranke, obilježio je i predsjednik HDZ-a i predsjednik Vlade RH Andrej Plenković. Skupu se obratio i Vladimir Šeks, jedan od govornika 28. veljače 1989., član Inicijativnog kruga, koji je naglasio kako je jedino HDZ u jugoistočnoj Europi opstao i zadržao sve bitne atribute državotvorne stranke, dok u ostale nestale ili su potpuno marginalizirane. Istaknuo je da je dr. Franjo Tuđman u programskim osnovama dao sintezu političke misli, a njegova se doktrina i danas ogleda u tome da se Hrvatska realizira kao države na visokoj razini uljudbenih i civilizacijskih vrijednosti.

I uvijek kada je HDZ odustajao od svojih temeljnih principa i programskih načela, događalo se da je doživljavao velike izborne poraze.

Mario Kapulica, predsjednik zajednice utemeljitelja HDZ-a dr. Franjo Tuđman, naglasio je da danas imamo Hrvatsku, stvorenu pod vodstvom predsjednika Tuđmana, zahvaljujući i tome što nismo bili kolebljivi te smo se oduprli hegemonizmu i unitarizmu.

Tribinu je moderirao dr. sc. Dinko Čutura, ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva.

Donosimo nekoliko naglasaka sa skupa:

Na skupu održanom prije 30 godina, pod vodstvom dr. Franje Tuđmana prekinuta je hrvatska šutnja. Štoviše, započeto je stvaranje presudnog konsenzusa cijelog hrvatskog naroda, to jest da je potreban pravi politički život i višestranačje, a polazna točka za rješenje tadašnje jugoslavenske krize mora biti suvereno pravo hrvatskog naroda da odluči o svojoj sudbini.

Jasno formuliranje programskih zahtjeva i okupljanje uplašilo je mnoge, u prvom redu nositelje tadašnje vlasti, a uslijedilo je otvoreno pozivanje na represiju prema onima koji su na tom skupu bili. Međutim, medijski i drugi pritisci, a kasnije i oružana agresija na Hrvatsku, bili su uzaludni, jer je rastuća snaga ideja tada predstavljenih ovdje bila nezaustavljiva.

Dr. Franjo Tuđman je, zajedno s utemeljiteljima, s Inicijativnim krugom definirao programske osnove oko kojih se ubrzo okupio većinski hrvatski narod u Domovini i iseljeništvu, a čije su ostvarenje omogućili prije svega hrvatski branitelji, kojima smo na tome neizmjereno, a najviše za hrvatsku slobodu, trajno zahvalni.

Pokušali su u to vrijeme HDZ-u dati znak jednakosti s „antibirokratskom revolucijom“ i Miloševićem, nastojeći hrvatski nacionalni pokret izjednačiti s velikosrpskim hegemonizmom. U tome nisu uspjeli zato što je stranku u tom ključnom vremenu vodio dr. Franjo Tuđman, čovjek koji je sa svim svojim osobnim i povijesnim iskustvom znao izbjeći sve prepreke i minimizirati podjele. Iz ovih je prostorija prije 30 godina jasno poručeno: „Nitko iz Hrvatske, bez obzira na svoje podrijetlo, ne smije biti zaustavljen pred vratima njezine demokratske budućnosti“.

IZLAZAK IZ HRVATSKE ŠUTNJE 28. VELJAČE 1989. – 28. VELJAČE 2019.

Stjepan Šešelj

Nedavno, točnije 19. siječnja 2019., četvorica još živih sudionika tajnoga domoljubnog okupljanja, održanog 19. siječnja 1989. na Plešivici, znači prije 30 godina, upriličila su premijeru filma „Plešivica od imena do samostalnosti“. Toga dana na Plešivici s njima je bio, prvi i jedini put, i dr. Franjo Tuđman. Domaćin tih okupljanja, Ante Ledić, tvrdi da se na Plešivici tijekom onoga vremena u najstrožoj tajnosti (zbog udbaških doušnika kojih je u Hrvatskoj bilo na svakome koraku, a je li bio i među njima pokojni (?)), Ledić svjedoči da nije, premda ga je dr. Tuđman upućivao da pogleda okolo, jer - kako mu je govorio - ne znate s kim imamo posla - doslovce ovako, svjedoči Ledić - e sad, na koga je on mislio to ja nisam nikada njega pitao! – kaza Ledić), okupljalo se preko stotinu i pedeset ljudi, prijatelja, domoljuba, sanjača hrvatskoga sna o nezavisnoj i samostalnoj Hrvatskoj državi. Lijep je to i svake hvale dostojan čin, film koji pokušaje za buduće naraštaje ostaviti svjedočanstvo o vremenu koje, ne zapiše li se, nestaje u mraku prošlosti. No, taj film neke činjenice prešućuje, a neke iskrivljuje, da ne kažem izmišlja, i tako sebe u cijelosti dovodi u pitanje. To na još drastičniji način čini serijal HTV-a „Rat prije rata. Arhitekti hrvatske neovisnosti“, u petom nastavku.

Skupina koja se javno okupljala oko dr. Franje Tuđmana, prvotno u Društvu književnika Hrvatske, na onodobnomu Trgu Republike broj 7/I, počela se okupljati nakon što je dr. Tuđman jednoga dana za boravka u DKH-u, kojemu je bio članom, navodno zaboravio popis s imenima mogućih članova Inicijativnoga odbora Hrvatskoga demokratskog zbora, odloživši ga skupa s aktovkom na sjedalicu pored sebe. Kasnije je, nikom ništa ne govoreći, ustao i otišao a popis je ostao na sjedalici i ubrzo je cijela Hrvatska, a potom i ostali dio svijeta, doznao što se krilo na popisu!

U Zagrebu, siječnja 1989.

Inicijativni odbor:

dr. Franjo Tuđman

knjiž. i akad. Petar Šegedin

slikar i akad. Frano Šimunović

prof. dr. Petar Selem

ing. Drago Stipac

knjiž. Tomislav Ladan

prof. dr. Nedjeljko Mihanović

knjiž. Mirko Rogošić

knjiž. Stjepan Šešelj

knjiž. Hrvoje Hitrec

Fabijan Šovagović

knjiž. Radovan Grgec

dr. Franjo Zenko

knjiž. Dubravko Horvatić

dr. Josip Potočanec

prof. dr. Zvonimir Šeparović

prof. dr. Stjepan Babić

prof. dr. Grgo Gamulin

prof. dr. Dalibor Brozović

prof. dr. Joža Skok
prof. dr. Ante Stamać
knjiž. Nedjeljko Fabrio
književ. Zvonimir Milčec
odvj. Vladimir Marić
prav. Vladimir Šeks
Zlatko Vitez
dr. Anto Matković
redatelj Jakov Sedlar
Dražen Budiša
prof. dr. Josip Bratulić

Netko mi je priopćio da se i moje ime nalazi na tom popisu, što sam s ponosom prihvatio, ali ne bez straha, u kojemu smo i inače u to doba živjeli.

Dubravko Horvatić, stariji književni subrat i prijatelj, nakon saznanja da se i njegovo ime nalazi među imenima tridesetorice s popisa, reče mi: Jebal ga ćuk, samo bi on to mogel izvući? Stipe, vjeruj u to!... A i sam sam znao da je tomu tako, iz moga iskustva i dotadašnjih veza s dr. Tuđmanom, s kojim me je upoznao i u kuću me njegovu doveo upravo Dubravko Horvatić, prije moga odlaska u Kanadu godine 1987. Međutim, neki su se s onoga popisa udaljavali od nas javno se distancirajući, no drugi su pristizali, uglavnom na poziv dr. Tuđmana ili na njegov prihvata ponuda za sudjelovanjem u Inicijativnom odboru, kojemu smo ubrzo promijenili ime u Inicijativni krug. Kao što smo uz dosta rasprave i uvjeravanja dr. Tuđmana privolili uz naziv Hrvatska demokratska zajednica, a ne Hrvatski demokratski zbor, kako je on prvotno nazvao ovu inicijativu. Još ranije smo s dr. Franjom Tuđmanom, Dubravko Horvatić i ja, kao članovi Društva književnika Hrvatske i članovi PEN-a, snujući Sekciju DKH i PEN-a za proučavanje književnosti u hrvatskome iseljeništvu, uz razgovore o književnim, iseljeničkim, emigrantskim temama i ujedno hrvatskim traumama, tražili načine kako ne bismo zaostajali za zemljama koje su se oslobodile komunizma i krenule putom demokracije, poput Poljske, Češke... i stvarnim ljudima iz domovine i iseljništva na koje bi se moglo računati. Dr. Tuđman je vidio izlaz za Hrvatsku, imao je viziju njezina osamostaljenja i neovisnosti.

U mojim zapisima sam zabilježio: U Zagrebu, u mjesecu studenom i prosincu 1988. Obilazim meni poznate ljude u dogovoru s dr. Tuđmanom, Horvatićem... Razgovaram s Draženom Budišom i Jerkom Đerekom u NSB, Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci(!). I u Šeparovićevu kabinetu na Pravnom fakultetu: prof. dr. Zvonimir Šeparović je spreman sudjelovati u demokratskom pokretu intelektualaca, koristiti položaj u Svjetskom viktimološkom društvu, no nije spreman za izraženiji politički angažman. Ne znam kako će to primiti Budiša i ostali, „rođeni političari“, mene raduje i svaki i najmanji pomak k slobodi, demokraciji, promjeni iz ove šutnje, mrtvaje. Sjećam se susreta i vožnje s Draženom Budišom i Dubravkom Horvatićem, od

Sveučilišne do Remetinca. Poslije, ispraćajući nas, Budiša onako pokroviteljski veli: Bog, uzdanice hrvatske kulture! A Horvatić će na to, meni: Ne dao nam Bog ovakvoga za prvaka! Budiša mi je, za jednoga zajedničkoga hodanja Ilicom, od Trga do Frankopanske, uskoro nakon povratka iz zatvora, a osjećao sam da ni meni ne vjeruje, tada, rekao: Ne, nisu me tukli! I, bavit ću se stručnim poslom, a politikom nikada, do trenutka kada će se to moći javno, slobodno. Po tome, to vrijeme dolazi. Ipak, sve naše razgovore u NSB vodimo u hodnicima (desno prizemno krilo), i uglavnom šaptom (jedino kada je s nama i Jere Đerek onda se znade dići glas, ali Budiša se gotovo vazda kontrolirao. Ja znadem da ja nisam za politiku kao posao, to me tako niti ne zanima. Ne znam kako to Jere za sebe osjeća. Mislim da je i u njega previše srca a da bi se tim poslom uspješno bavio. Tu naiđu, istom, sličnom nakanom i Slavko Jeličić i Slobodan Praljak...

A tko će zapisati one slike, koje se zovu:

*sydneyjski simpozij „Hrvati i Hrvatska u XX. stoljeću“

*prije toga Kanada, Toronto, Vancouver (s akademikom Daliborom Brozovićem), Ottawa...

*kontakt s dr. Franjom Tuđmanom, prvi u njegovu domu s Dubravkom Horvatićem

*odmah nakon Kanade (studen 1987.), inicijativa, uz potporu šapćuću, tajnu, Šimuna Šite Ćorića (kojemu je oduzeta putovnica i tako spriječen povratak na „radno mjesto“ misionara u Švicarskoj) i Dubravka Horvatića, a već (10. ožujka 1988.) - „Prijedlog za osnivanje sekcije (odsjeka) za proučavanje književnosti u hrvatskom iseljeništvu“

*Pravila Sekcije 1989. → 30. lipnja 1989. prva sjednica

*itd.

To su bili moji glavni poslovi tada*, a kontakti, kao onaj s Draženom Budišom, Jerom Đerekom i Zvonimirom Šeparovićem, bili su dodatni (moj prilog politici, usputni, od srca i od potrebe, za narod, za dom), u dogovoru s dr. Tuđmanom, lokomotivom koja nas je sve vukla, i ostalima iz Inicijativnoga kruga Hrvatskog demokratskog zbora, i konačno, Hrvatske demokratske zajednice. Da, dr. Franjo Tuđman se prije ikakva razgovora iscrpno informirao, tko sam, što sam, što radim, kakve su mi veze s Kanađanima, tko me zove... Postavljao je i još niz drugih pitanja... kako bi mogao „saznati“ koga mu je to Horvatić doveo u kuću?

Dr. Franjo Tuđman piše u svom Osobnom dnevniku, 1984.-1989., dan, petak, 23. listopada 1987., stranica 242.: Najprije Drago S. (prije podne). Pa onda (oko podne) Dubravko Horvatić i Stipe Šešelj, a** književnim temama, a Š. putuje u Kanadu.

O svomu boravku u Vancouveru, subota, 4. lipnja 1988., na stranici 257., dr. Tuđman bilježi: Bepo Cević, Bere Pavlović, Palčić i dr.: Bili su tu Brozović, Ladan, Šešelj, ali nitko nije ostavio ovakav dojam, na ovakav način, nitko nije govorio o bitnim problemima.

Na stranici 290. Dnevnika, u ponedjeljak, 9. siječnja 1989., stoji: Pred kraj S. Šešelj i D. Horvatić podsjetiše da bi PEN trebao zauzeti stanovište o jeziku, u svezi intervencije Ustavnoga suda.

U petak, 3. ožujka 1989., na stranici 296., dr. Tuđman zapisuje: Sinoć dugi razgovor s Nevenom Juricom. Nisam znao da je iz Dubrovnika. Djeluje veoma razborito. Zapravo najrazboritije u tom heterogenom Inicijativnom krugu, uz recimo Stjepana Šešelja.

A na stranici 299., utorak, 14. ožujka 1989.: U Klubu DHK: Jurica, Horvatić, Šešelj, Stipac. Dolazi student, novinar zadarskoga Fokusa, lista koji se tiska u Sarajevu.

I na stranici 322., utorak, 5. rujna 1989. navodi dr. Tuđman: Ivan Bobetko primio pismo od (nečitko ime) iz Metkovića. Javlja da šire HDZ. Stjepan Šešelj izjasnio se da bez Tuđmana ne bi bilo HDZ!

Pa na stranici 323., u utorak, 12. rujna 1989.: U Društvu književnika Hrvatske. Marija Peakić Mikuljan, Mihalić, Šešelj (prihvaća da ostane podpredsjednik SO), Jurica.

Te u četvrtak, 19. listopada 1989., na stranici 333., dr. Franjo Tuđman zapisuje: U DKH na okruglom stolu: „Književnost između dvije domovine“. Puna dvorana: pretežito domaćih, Tadijanović, Kaleb, Šegedin, Božić, a pripremili Fabio, Šešelj, Ladan, Horvatić s Maticom iseljenika i JAZU. Dobro uvodno slovo Fabija i još nekih. Ali glavno da se to zbilo. Bez obzira što se izvana nisu odazvali, ili nisu bili ni pozvani, glavni: Vinko Nikolić, Lucijan Kordić, Ante Nizeteo, Vinko Grubišić, Ante Beljo...

Dva mjeseca ranije dr. Tuđman nam predaje pisamce, ovoga sadržaja: Zabilježba za: S. Šešelja, T. Ladana. D. Horvatića i T. Sabljaka / Sekciji DKH i PEN-a / za proučavanje književnosti u hrv. iseljentištvu / Predlažem da na skup o književnosti i kulturnoj djelatnosti u hrv. iseljentištvu – na koji su, koliko sam čuo, pozvani Vinko Nikolić, Vinko Grubišić, Lucijan Kordić – budu pozvani i: / - Šito Ćorić, svećenik i književno-kulturni djelatnik iz Švicarske; / - Ante Beljo, ravnatelj Instituta za hrv. baštinu (Sudbury, Canada) i publicist; / Jozo Mršić, književnik-pjesnik (piše na hrvatskom i njemačkom); prilažem biografske podatke i ulomke što mi ih je poslao; / - Zdenka Babić, podpredsjednica Hrv. kulturne zajednice u Stuttgartu, najistaknutija djelatnica na povezivanju naših ljudi u Njemačkoj s domovinskim kulturnim zbivanjima; / - Dr. Marijan Brajinović, istaknuti kulturni radnik među hrvatskim iseljentištvom u Beču. / U Zagrebu, 27. kolovoza 1989. / Dr. Franjo Tuđman

Gospođa Ankica Tuđman u knjizi Moj život s Francekom zapisuje uglavnom kao i dr. Tuđman u svom Dnevniku, na stranici 326.: Domaćini komentiraju da je prije dr. Tuđmana u Hrvatskom domu gostovao dr. Brozović, pa Ladan i Šešelj, ali nitko nije ostavio takav dojam kao Tuđman. Nitko, naime, tvrdili su, nije govorio o bitnim problemima. Na stranici 371.: U promicanju HDZ-a do Osnivačke skupštine djelatno se uključilo 130 javnih osoba, među kojima su ga posebno radovala imena poput Davora Arasa, Šime Balena, Dalibora Brozovića, Grge Gamulina, Branimira Glavaša, Hrvoja Hitreca, Dubravka Horvatića, Josipa Manolića, Drage Stipca, Petra Šegedina, Vladimira Šeksa, Stjepana Šešelja, a na stranici 380. zapisuje: Na Osnivačkoj skupštini na Jarunu bilo je 48 osoba. Za predsjednika je izabran dr. Franjo Tuđman, a za podpredsjednike dr. Dalibor Brozović, Krešimir Balenović i Vladimir Šeks. Za predsjednika Središnjeg odbora izabran je Milivoj Slaviček, a za podpredsjednika Stjepan Šešelj.

Dr. Tuđman na preporuku Hrvata iz Kanade povezuje se s g. Ćirom Grubišićem, predstavnikom HIŠAK-a (Hrvatske iseljeničke škole Amerike i Kanade) za domovinsku Hrvatsku i bratom istaknutog hrvatskoga književnika, sveučilišnog profesora, dugogodišnjega hrvatskog emigranta Vinka Grubišića, koji u tekstu Osobno i vjerodostojno svjedočenje o početcima nastajanja HDZ-a, navodi: Zatim je napomenuo kako On piše programski nacrt Hrvatskog Demokratskog Zbora kojega uglavnom temelji na pozitivnim nacionalnim tendencijama nauka S. Radića i A. Starčevića te na povijesnim činjenicama kao i na svojevrsnim odgovorima aktualnoj političkoj krizi i neshvatljivoj šutnji predstavnika hrvatske vlasti i u Zagrebu i u Beogradu. Spomenuo je da mu pri tome pomažu D. Stipac, S. Šešelj i D. Horvatić. I dalje, piše Grubišić: Osnivanje Inicijativnog kruga HDZ i pokretanje neovisnog časopisa. U prepunoj dvorani DKH govorili su: dr. Tuđman, D. Brozović, I. Gabelica, D. Horvatić, H. Hitrec, N. Jurica, A. Korljan, D. Stipac, V. Šeks i S. Šešelj, a nešto dalje bilježi: Dana 6. ožujka 1989. utemeljen je Inicijalni Odbor za osnivanje HDZ-a od 19 članova: dr. Franjo Tuđman, Dalibor Brozović, Ćiro Grubišić, Hrvoje Hitrec, Marko Veselica, Vladimir Veselica, Milan Kovač, Drago Stipac, Stjepan Šešelj, Miroslav Kutle, dr. Anto Matković, Tomislav Ladan, Dubravko Horvatić, dr. Ante Vukasović, Vlado Marić, dr. Hrvoje Šošić, dr. Ante Korljan i Stjepan Tuđman... Na konstituirajućem sastanku tog Inicijalnog Odbora dogovorene su pripremne zadaće članova za osnivačku skupštinu HDZ-a: akademik Dalibor Brozović o jeziku i za kontakte s Akademijom, dr. Vladimir Veselica, dr.

Hrvoje Šošić, Milan Kovač i Stjepan Tuđman za gospodarstvo, Drago Stipac radićevstvo, seljaštvo i agrar, Ćiro Grubišić i Stjepan Šešelj za iseljništvo i organizacijska pitanja... Naveo sam ovdje svjedočenja dr. Franje Tuđmana, gospođe Ankice Tuđman i jednoga od najbližih Tuđmanovih suradnika g. Ćire Grubišića, koja potvrđuju moju nazočnost u tim prvim danima povijesnog prekida hrvatske šutnje i priprema za ponovnu uspostavu Hrvatske Države, Republike Hrvatske.

Kamen-temeljac obnovljene Hrvatske Države, Republike Hrvatske, postavljen je 28. veljače 1989., ne slučajno na spomendan smrti Oca Domovine dr. Ante Starčevića, u Društvu književnika Hrvatske (danas Društvo hrvatskih književnika) u Zagrebu, na Trgu Republike (danas Trgu bana Jelačića), broj 7/l. Toga dana u 18 sati, u prepunim prostorijama DKH i na ispunjenomu stubištu zgrade, na Najavnom nastupu članova Inicijativnoga kruga Hrvatske demokratske zajednice na Tribini DKH u Klubu književnika, govorili su o potrebi pokretanja Hrvatske demokratske zajednice te neovisnog časopisa i tjednika za kulturu i društvena pitanja (za što nije ostalo dostatno vremena): dr. Franjo Tuđman, Dubravko Horvatić, Neven Jurica, Drago Stipac, dr. Ante Korljan, Vladimir Šeks, akademik Dalibor Brozović, Stjepan Šešelj, Ivan Gabelica i Hrvoje Hitrec. Tim govorima, među kojima je dr. Tuđman pročitao i Prednact programske osnove Hrvatske demokratske zajednice, prekinuta je povijesna hrvatska šutnja. O događaju su izvijestila sva domaća i svjetska sredstva priopćavanja. Kao spomen na taj prevažan dan hrvatske povijesti na desetu obljetnicu održavanja objelodanili smo knjigu Izlazak iz hrvatske šutnje 28 veljače 1989. – 1999. (nakladnik Hrvatska kulturna zaklada i HKZ-Hrvatsko slovo), s govorima svih govornika iz 1989. i s njihovim tekstovima (uz biografije pokojnih D. Stipca i dr. A. Korljana) za obljetnicu 1999. Dvadeseta obljetnica 2009. bila je prešućena, u vremenu Sanaderove detuđmanizacije! Za vladavine predsjednika HDZ-a Tomislava Karamarka u dva navrata 28. veljače se obilježava. Obilježena je i trideseta obljetnica, u četvrtak u Društvu hrvatskih književnika.

Nadati nam se da će se ubuduće više pozornosti posvećivati ovom važnom datumu iz novije hrvatske povijesti! A kada će film o tom događaju, o kojemu nema niti jedne onodobne, suvremene fotografije, ni audio niti filmskoga zapisa? Jer smo na to strogo pazili, da ih ne bude, a zna se i zbog koga. A tko o tome danas skrbi? I još nešto, držim da bi Hrvatska država i Hrvatska demokratska zajednica trebale trajno osigurati da ovaj prostor, prostor Društva hrvatskih književnika, na Trg bana Jelačića 7/l, ostane povijesnim mjestom sjećanja iz kojega su krenule 28. veljače 1989. demokratske promjene u Hrvatskoj.